

SUPTILNO NARUŠAVANJE PRAVILNOSTI

OSVRT NA IZLOŽBU PREMA PLANU U GALERIJU SC UMJETNICE VLATKE HORVAT

JOSIPA BUBAŠ

Prema planu naziv je izložbe Vlatke Horvat, otvorene u Galeriji Studentskog centra 10. listopada. Sam naziv gotovo da ironizira proces postavljanja izložbi, ali i šire shvaćen proces umjetničkog djelovanja. Takvim činom imenovanja umjetnica inverzno uspostavlja vlastiti umjetnički postupak. Poigravanjem dojmom svrshodnosti, imperativom teleološki uspostavljenog kodeksa, Horvat ukazuje na vlastite umjetničke principe i postupke koji su usmjereni drugačijem shvaćanju djelatnih procesa zasnovanih na izmicanju i nestabilnosti, traženju i afirmaciji kliznih odnosa i shvaćanju o nemogućnosti uspostave trajnog i fiksnog. Izložbeni postav također je odraz takvog razmišljanja, budući da je njime, umjesto umetanja gotovog rada u zadani prostor, uspostavljena direktna veza s prostorom u koji radovi ulaze, stvarajući harmoniju između galerijskog prostora i radova koji ulaze u postojeće tkivo. Na taj način i sam izložbeni prostor moguće je promatrati kao rad za sebe, novu kompoziciju s vlastitim djelatnim mehanizmima, odnosima i karakteristikama. Istovremeno, takav čin odmiče se od uobičajenih izložbenih principa djelovanja unutar unaprijed određenih koncepata i ideja koje se naknadno umeću u prostor i u pravilu funkcioniraju u njemu kao zasebna cjelina.

TRANSFORMACIJA GALERIJE SC

Na samom ulazu stoji rad smješten u predvorje galerije - sat je nekada bio funkcionalni dio gradskog prostora. U njega umjetnica umeće ostatke našiljene olovke, koji čine zavijene, gotovo florealne forme. Prirodni materijal, drvo obojeno na krajevima, obilježje je trošenja materijala koje je povezano s protokom vremena. Druga dimenzija tumačenja jest činjenica da je sat tek ostatak vlastite funkcije, baš kao što su i zavijeni elementi olovke tek odjek potrošenog materijala i ispražnjene funkcije. Oni su kao zarobljeni u tijelu nekadašnjeg mjerača vremena, elementi potrošene funkcije, kao takvi, svedeni na dekoraciju. Rad je postavljen na zidu nasuprot ulaza u galeriju, zauzima mjesto na kojemu bi mogao stajati funkcionalni sat. Takvim razmještanjem u prostoru, umjetnica se poigrava očekivanim unutar funkcionalnih elemenata interijera te stvara svojevrsnu rupu unutar utilitarno shvaćenog prostora. Po ulasku u sam izložbeni prostor, galerijski bijeli kubus, postaje jasno da radovi nisu samo izloženi, nego da načinom postava sudjeluju u transformaciji galerije, čime je uspostavljen dijalog između radova i prostora. Umjetnica koristi uglavnom potrošene materijale, ništa u estetici prostora ne odražava doradenost, svrshodnost, njezin je likovni jezik u duhu arte povera i minimalističke umjetnosti te radovi u ovakvom razrijeđenom i pažljivo balansiranom prostoru ostavljaju smirujući, gotovo kontemplativan dojam koji proističe iz osjećaja harmoniziranosti elementa i praznine prostora.

Ciklus radova *Ekvivalenti*, koji se sastoji od dva diptiha i triptiha, izloženih slijedom mali su formati također izrađeni od rabljenih materijala - špage, kartona i spužve, a svima im je zajednička nepravilnost, izlazak izvan okvira koji se uspostavlja sitnim

odstupanjima, poput špage koja visi, nepravilno oblijepljenog okvira, kartona koji je duži od plohe na koju je prilijepljen, itd. Uspostavom ritma u međuodnosu radova uspostavlja se svojevrsni kod u kojemu ipak svaki element, pomalo izmiče svojem pravocrtno određenom, idealnom mjestu. Uspostavljeni prostorni odnosi ipak kreiraju neočekivanu ravnotežu koja je uvijek tik do izmicanja, kao da se svakog trenutka može dogoditi promjena pozicije ili zauzimanje nove forme. Mekoća materijala izvan je tehnološki inducirane estetike i ostavlja dojam poroznosti i istrošenosti koja otvara mogućnost promjene i dojam organskog pulsiranja. Izlomljeni drveni metar, spojen gumicama i postavljen na zid, čini nepravilnu krivulju. Očito lišen prvobitne funkcije i njome definirane prvobitne pravocrtne forme, metar funkcionira kao do apsurdna dovedeni pokušaj uspostavljanja reda, premjeravanja, prisvajanja i definiranja, čija nova forma podsjeća na EKG snimak ili nekakav grafikon. Tako nova forma ponovo asocira na mjerenje, iako ovoga puta ono ne uključuje strogu pravocrtnost, nego dinamiku koja je možda izmakla kontroli.

Tik do, postavljen je stolac na kojemu je ravna, djelomično bijelo obojena letva. Ona formalno predstavlja kontrast izlomljenom metru. Naziv rada je *Mjesto za odmor* i sastoji se od zatečenih, prethodno korištenih elemenata zatečenih u prostoru Studentskog centra. U drugom kutu galerije, precizno postavljen u zatečeni zagrađeni okvir postavljen je rad *Labave veze* koji se sastoji od dvije bijele plohe preko kojih su prelijepljene linije od špage koje ih spajaju. Ponovo uspostava odnosa, kontrast pravocrtnog i fleksibilnog, imperativa i stvarnosti. Na podu galerije, gotovo u zlatnom rezu, postavljen je rad *Skupljeni u nizu*. Sastoji se također od predmeta pronađenih u Studentskom centru, koji će nakon zatvaranja izložbe biti vraćeni na svoja prvotna mjesta u svoje prvobitne funkcije. Rad uspostavlja dvije linije: vertikalnu i horizontalnu. Horizontalna se sastoji od kanti i različitih pronađenih stalaka koje je moguće iščitati kao odraz ljudske aktivnosti, dok je vertikalna linija kreirana od obrađenih prirodnih materijala, mahom letvi. Na taj je način samim usmjerenjem očuvana organski prirodni ono što stremi prema gore, a za svoju bazu ima ljudsku aktivnost. Time je obrnut antropocentrični princip zapadnjačkog shvaćanja svijeta u kojem su prirodni resursi samo mrtvo sredstvo do postizanja proizvoljnog no ipak gotovo dogmatskog cilja napretka.

USPOSTAVA PROSTORNOG DIJALOGA

Kao što je navedeno, postav odražava senzibilitet radova. On kao da je oživljen i promatrač koji u njega ulazi čini njegov aktivni dio. Dojam je da ukoliko bi se pomaknuo samo jedan element, jedan rad, prostor više ne bi mogao biti isti. Radovi Vlatke Horvat bave se premrežavanjem, uspostavljenjem odnosa. Činjenica da su korišteni uporabni materijali i predmeti koji su prethodno imali drugu funkciju, gradi dodatni sloj pri uspostavi suodnosa među elementima i promatračem. Postav je moguće čitati kao delezijanski rizom u

kojemu se neprestano odigrava premrežavanje, isključivo iz kategorije, stvaranje novih kategorija, uvijek izvan ili na rubu značenja, ali unutar vlastitog ritma i potencijala. Uspostava prostornog dijaloga događa se tako transkodiranjem jer elementi, objekti, kodovi preuzeti iz određenog funkcionalnog poretka (poput kante, kartona, špage ili cigle) sada gube prvotnu funkciju postajući elementi umjetničkog rada, no ipak zadržavajući svoj asocijativni potencijal te time unoseći značenje izvan same forme i kompozicije. Značenje, ritam ili igra nastaju negdje u liminalnom prostoru između znaka i funkcije, između objekta i oblika. Svaki je predmet tako potencijalni kovitlac asocijacija koji, kako promatrač prolazi prostorom, neprestano ulazi u nove dijaloge s ostalim objektima, stvarajući mrežu, ritam ili niz asocijacija.

Upravo zbog ovakvog neprestanog uspostavljanja odnosa među predmetima stječe se dojam da prostor diše, da se pomiče. Pritom je zanimljiv kontrast između dojma realne praznine prostora u samom stilu postava i osjećaja prostorne ispunjenosti i vibracijskog potencijala. Također, realna statičnost izložaka u kontrastu je s osjećajem dinamike uspostavljenih odnosa između postavljenih elementa. Ovakav je kontrastirajući balans vjerojatno postignut preciznim postavom

i shvaćanjem prostora galerije kao dinamičkog i ravnopravnog elementa izložbe. Čini se da umjetnica višestruko razmišlja o ritmu razmještanja elemenata i uspostavi prostora pomoću radova, ali i ritmu promatrača koji uranja u prostor, koji prilazi radovima ili ih zaobilazi, te se zaustavlja na određenim punktovima, čime gotovo da stvara novu prostornu kompoziciju. Prostornost je jedan od zanimljivijih elemenata ove izložbe, budući da je dojam promatrača da ulazi u živo tkivo, koje mijenja svojom prisutnošću narušavajući sklad ili uspostavlja novu harmoniju svojim boravkom i pozicioniranjem u prostoru. Unatoč očitoj promišljenosti i preciznosti koja je vidljiva u postavu, on ipak ne ostavlja dojam hladne proračunatosti, nego, možda i zbog specifičnih karakteristika materijala, funkcionira kao mekana, gotovo organska cjelina čija zadatost u svakom trenutku može mijenjati svoje zakonitosti.

Na izlazu iz samog prostora galerijskog bijelog kubusa, vidimo neonski natpis *Good life*. Ovo je jedini rad koji estetikom i odabirom materijala ne korespondira s estetikom postava. Ipak, princip odstupanja od pravilnosti funkcionira i u ovom radu. I ovdje je vidljiva neposlušnost materijala. Unutar natpisa *Good life*, slovo *F* ne svijetli, ostaje tek prazna cijev. Time se natpis mijenja te *Good life* postaje *Good lie*, što potpuno izokreće interpretaciju rada. Umjetnica minimalnom intervencijom unutar očekivanoga stvara novo značenje koje je potencirano onim što je rad "trebao" biti. Tako je ponovo isprovocirano odstupanje od plana, te upravo to odstupanje daje novu perspektivu i interpretacijski potencijal. Rad otvara prostor dijaloga između pravilnosti i isključiva, u kojemu se značenje stvara i razlaže upravo u međuodnosu elemenata i između različitih nivoa čitanja. U tom smislu rad Vlatke Horvat planirano izmiče bilo kojoj vrsti krutosti i fiksiranosti i funkcionira negdje u polju liminalnosti, u prostoru između značenja i ritma, prostora i posjetitelja, osjetilnosti i racionalnosti, čime se stvara osjećaj unutarnje dinamike koja unatoč višeslojnosti ostaje nenametljiva i čista u izrazu. ■